Jaargang 2 no. 2 1 April 1955.

Coolia

CONTACTBLAD VAN DE NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Redacteur: C. Bas, Merelstraat 43, Leiden

S.F.W.

ALGEMENE LEDENVERGADERING OP ZATERDAG 23 APRIL OM 13 u. 30 IN HET PHARMACEUTISCH LABORATORIUM, CATHRIJNESINGEL 60, UTRECHT.

A G E N D A .

1. Opening.
2. Notulen en ingekomen stukken.
3. Jaarverslagen.
4. Benoeming van de nieuwe kascommissie voor 1955.
5. Verkiezing van een bestuurslid wegens periodiek aftreden van de secretaresse, die zich herkiesbaar stelt. Tegencandidaten vóór 5 April.
6. Verkiezing van een voorzitter, daar de heer Dr A.F.M. Reynders de wens te kennen heeft gegeven af te treden als bestuurslid. Het bestuur stelt candidaat de heer G.L. van Eyndhoven. Indien de heer van Eyndhoven wordt gekozen is het nodig een nieuw bestuurslid te verkiezen. Het bestuur stelt hiervoor candidaat Mej. Dr A. Jaarsveld te Amsterdam. Tegencandidaten vóór 5 April.
7. Verkiezing van een bestuurslid in verband met het feit, dat de heer Prof. Dr O. Uffelie de wens te kennen heeft gegeven af te treden als zodanig wegens drukke werkzaamheden. Het bestuur stelt candidaat Dr G.A. de Vries te Baarn. Tegencandidaten vóór 5 April.
8. Weekendexcursies. Het bestuur stelt voor Rijssen op 10 en 11 September en Vogelenzang bij Haarlem op 15 en 16 October.
9. Eventueel mycologische bijdragen van aanwezige leden.
10. Rondvraag.
11. Sluiting.

Mej. J.P.S. Smit,
secretaresse.

BIJEENKOMST VAN DE FLORA-COMMISSIE.

Zaterdag 14 Mei, 2.30 uur, Plantage-Middenlaan 2a, Amsterdam.

Ditmaal zal het Hugo-de-Vries Laboratorium ons gastvrijheid verlenen. Een ieder wordt uitgenodigd iets over zijn of haar mycologische vondsten of problemen te vertellen.

Alle leden van de Mycologische Vereniging zijn welkom.

De Flora-commissie.

VOORJAARSPLAATJESZWAMMEN.

Alleen die soorten van paddestoelen welke hun vegetatieperiode geheel of nagenoeg geheel tot het voorjaar beperken, kunnen we als typische voorjaarspaddestoelen beschouwen. De meeste van deze soorten zijn in ons land allesbehalve algemeen en bovendien nog gebonden aan heel bepaalde standplaatsvoorwaarden. Daar het vinden dus zeer vergemakkelijkt wordt door de kennis van de standplaats, zal ik bij de opsomming die volgt hierop speciaal de nadruk leggen.

Allereerst de voorjaarsentoloma's, die we van April tot Juni kunnen tegenkomen. Ik geloof dat in Nederland alleen nog maar Entoloma clypeatum met zekerheid is gevonden. Deze grote, harde, grijsbruine, vaak aardappelkleurige paddestoel komt het meest voor onder meidoornheggen, doch ook in boomgaarden onder appels en peren. Evenals de meeste andere voorjaarsentoloma's is E. clypeatum strikt aan Rosaceae gebonden. Onder sleedoorn (Prunus spinosa) kunnen we voor ons land, als nieuwe soort, nog ontdekken: Entoloma sepium. Toen we in Mei 1953 nabij Coye, ten noorden van Parijs, vertoefden, voerde Romagnesi ons door dichte sleedoornheggen naar aan hem bekende vindplaatsen. Wie dus E. sepium wil vinden, moet niet tegen een schrammetje opzien. De hoed is veel lichter dan die van E. clypeatum, soms zelfs vuilwit, en het vlees kleurt rossig bruin op plaatsen die door larven zijn aangevreten. Een andere soort nog voor Nederland te vinden is Entoloma aprilis, die de Rosaceae ontrouw is geworden en een satelliet is van de iep, misschien ook van de haagbeuk. E. aprilis is kleiner dan E. clypeatum en bezit vlees dat langzaam blauw kleurt met guajactinctuur. Dit laatste is echter bijzaak. Hoofdzaak is hier nauwkeurig te letten op de afwezigheid van Rosaceae. En ten slotte ziet men op het Rijksherbarium rijkhalzend uit naar een zending Entoloma saundersii, een zware, lichtgekleurde soort, die in het vroege voorjaar aan de voet van rozestruiken, in dichte toeven door de grond komt breken.

Een tweede groepje dat in het voorjaar onze aandacht vraagt, wordt

gevormd door de kegelcollybia's. Als in de sparrebossen van het bergland in het voorjaar de sneeuw gaat smelten, zien we op open plekken of langs weideranden, vaak dwars door de sneeuw heenpiekend, in ontelbare hoeveelheden de hoedjes van de sparrekegelcollybia: Collybia esculenta. Als we zorgvuldig de wortelvormig verlengde steel onder het bodemoppervlak vervolgen, zullen we steeds vinden dat deze van een sparrekegel uitgaat. Ook in ons land is C. esculenta, in niet te jonge sparrenbossen, niet ongewoon, hoewel ik ze hier nimmer in zulke grote aantallen bijeenzag als in de bergbossen van de Jura. Twee andere kegelbewoners, zeer verwant aan de genoemde soort, treffen we uitsluitend op dennekegels aan. Eerst een soort die door Kühner en Romagnesi is omgedoopt tot Collybia stephanocystis. Deze bezit zeer stompe cystiden en een smakeloos vlees. De kleine grijsbruine hoedjes vallen weinig op tegen de kleur van de bosbodem, zodat men in dennenbossen goed moet uitkijken om de soort niet voorbij te lopen. Terwijl ik echter de juistgenoemde soort in ons land herhaaldelijk heb aangetroffen, ontmoette ik daarentegen nimmer Collybia tenacella, die ongeveer even algemeen moet zijn. Deze kegelcollybia heeft een bittere smaak en spitse cystiden en is ongetwijfeld in ons land te vinden. Een vierde kegelcollybia: Collybia conigena, ook genoemd C. myosura of Baeospora myosura vinden we niet in het voorjaar, doch in de herfst.

Als koning van de voorjaarszwammen geldt Tricholoma georgii of gambosum, de witte, meelachtig ruikende, voorjaarsridderzwam, met zeer gedrongen lamellen. Dat koningschap berust op zijn smakelijkheid; T. georgii wordt in het buitenland veel gegeten. We treffen deze aan op kalkrijke bodem, in duinrand- en rivierkleibossen en ook in Zuid-Limburg.

Om het tiental vol te maken nog een tweetal voor de fijnproevers; (dit laatste thans echter in figuurlijke zin op te vatten). Beide zijn ze onder Coniferen te vinden; met een sterk ontwikkeld „wortelstelsel" omspinnen ze de naalden en pakken deze tot dichte pakketten bijeen. Clitocybe vermicularus lijkt op C. inversa en heeft dezelfde grootte. Wie zendt binnenkort de eerste zekere vondst van deze „pseudo-inversa", als bewijsstuk op naar het Rijksherbarium? Clitocybe radicellata, die tal van synoniemen heeft (C. rhizophora, verna en misschien ook pruinosa) is kleiner en grijzer en groeit in het bergland kringsgewijs aan de rand van de smeltende sneeuw. Allengs is deze in de meeste omringende landen voor de dag gekomen zodat we het aan de eer van ons land verplicht zijn, deze ook in Nederland te ontdekken. Ge moet er echter zeer vroeg bij zijn: Maart-April.

Nu hoop ik maar dat U vooral niet gaat denken dat de meeste opge-

somde soorten, dermate zeldzaam zijn, dat U ze toch wel niet zult tegenkomen. Zeldzaamheid is een heel relatief begrip en wordt grotendeels bepaald door het feit dat we de objecten die we pogen te verwerven, op de verkeerde plaats en tijd trachten deelachtig te worden.

Op plaats en tijd heb ik U in het bovenstaande zo goed mogelijk gewezen. De rest zij aan Uw speurvermogen overgelaten.

H.S.C. Huijsman.

VERSLAG VAN DE OP 19 FEBRUARI JL. GEHOUDEN BIJEENKOMST DER FLORA-COMMISSIE IN HET LABORATORIUM „WILLIE COMMELIN SCHOLTEN" TE BAARN.

In zijn welkomstwoord gericht tot de 12 aanwezigen bedankte de voorzitter Professor Kerling voor haar bereidwilligheid de Flora-commissie toe te staan geheel gratis gebruik te maken van de „Madoera"-zaal.

Vervolgens vroeg hij of er nog bepaalde wensen waren. Voorgesteld werd om in 1955 speciaal de aandacht te wijden aan de voorjaarspaddestoelen en bepaalde groepen der Russula's, maar dat ook de boleten in het centrum der belangstelling moesten blijven staan.

Hierna gaf de voorzitter het woord aan Mejuffrouw van Beverwijk, die vertelde over water- en spiraalschimmels, in de studie waarvan zij specialiste is. Prachtige foto's en preparaten van deze interessante schimmels waren te bewonderen. Verder vertelde Mej. van Beverwijk nog aan de hand van demonstratiemateriaal over de proeven over de aantasting van textiel door schimmels en toonde zij enige nog onbeschreven schimmels.

Prof. Kerling deelde in het kort iets mede over proeven met _Verticillium_ en _Pseudomonas rimaefaciens_ welke door Ir. van der Ende op het laboratorium worden gedaan. Demonstratiemateriaal verduidelijkte het gesprokene.

Tenslotte gaf Dr de Vries een korte uiteenzetting over het medisch-mycologisch werk, dat op het Centraalbureau voor Schimmelcultures verricht wordt. Van het feit, dat ook deze voor de mens vaak zo gevaarlijke schimmels mooi van vorm en kleur kunnen zijn, konden de aanwezigen zich ten volle overtuigen.

Na afloop hiervan werd nog een kort bezoek gebracht aan de grote collectie van het Centraalbureau, waar ongeveer 9000 verschillende schimmels in buisjes en kolfjes gekweekt worden. Prof. Westerdijk, die hiervan de directrice is, leidde de aanwezigen rond.

Met dit bezoek werd deze interessante middag besloten.

G.A. de Vries.

BOEKBESPREKINGEN.

John Ramsbottom. Mushrooms and toadstools. A study of the activity of fungi. (The new naturalist VII, Collins, London, 1953, Fl. 18.-)

Goede boeken waarin algemene mycologische vraagstukken worden besproken, zijn er niet veel. In de Nederlandse taal mag misschien worden genoemd het boekje van Van der Ven, „Het wondere leven der paddestoelen" (1915), maar dit was wel héél erg populair! In de Engelse taal verscheen in 1925 het op een heel wat hoger plan staande „The romance of the fungus world" van R.T. en F.W. Rolfe, voorzien van een voorwoord van Ramsbottom, oud-voorzitter van de British Mycological Society, de auteur van het boek dat ik hier wil bespreken.

Behandeld wordt de algemene bouw en indeling der zwammen, sexualiteit, uitvoerig worden sommige groepen apart besproken, zoals de Gasteromyceten, Cordiceps en Secale, de Lycoperdaceae, de Phaloideae en truffels. Eén hoofdstuk wordt gewijd aan groei- en kweekvoorwaarden, uitvoerig behandelt de auteur het samengaan met hogere planten („Mycorrhiza and other fungal associations"), het ontstaan van heksenkringen krijgt een apart hoofdstuk, eveneens het lichten van sommige paddestoelen. In finesses vertelt hij over rhizomorphen en sclerotia, terwijl in boeiende „romanvorm" de verwoestingen worden geschilderd die o.a. Merulius lacrymans kan aanrichten. Dit hoofdstuk heeft misschien wel extra indruk op mij gemaakt omdat ik vlak na de bevrijding een half jaar reed in een houten D.K.W. autootje waarvan de achterhelft een „reincultuur" van de huiszwam bevatte. De Groningse verkeersinspectie had dan ook een papier op de auto geplakt waarop de mededeling „Gevaarlijk voor het overige verkeer"! Apart worden behandeld de paddestoelen die in bossen groeien en die welke op weilanden, in venen en in de duinen voorkomen. „Eetbaarheid" en „Vergiftiging" beslaan twee hoofdstukken, en vooral hierin ziet Ramsbottom kans veel historische en fungiloristische bijzonderheden te vertellen. In het laatste hoofdstuk bespreekt hij wat er aan penicilline en andere anti-biotica vast zit.

Het werk wordt verlucht door een groot aantal merendeels schitterende zwart-witte en kleurenfoto's, vele ook van zwammen die wij in onze gewone boeken niet afgebeeld zien.

Een prachtig populair-wetenschappelijk boek, waarbij de nadruk wel gelegd mag worden op het tweede gedeelte van deze betiteling.

L.S. Wildervanck.

CLYDE M. CHRISTENSEN. THE MOLDS AND MAN. AN INTRODUCTION TO THE FUNGI.
University of Minnesota Press, Minneapolis. London, Geoffrey Cumberlege. Oxford, University Press. 1951, f. 18,90.

Dr Christensen is mycoloog aan de plantenziektekundige afdeling van de Universiteit van Minnesota. Behalve een goed vakman is hij echter een uitstekend schrijver. Op boeiende wijze en met veel gevoel voor humor behandelt hij in dit boekje de fungi in hun betekenis voor de mens in wijde zin. En zo enthousiast is hij, dat hij zich soms op zijpaden laat verlokken alleen omdat ze zo interessant zijn. Zo bijvoorbeeld bij de verbluffende aanpassingen van fungus en dier bij de schildluizen waar een schimmel een beschermend schild over de luis vormt in ruil voor voedsel en bij de schimmelkwekende mieren, die op een streng schimmeldieet leven, en daarvoor keurige schimmeltuinen aanleggen.

Twee inleidende hoofdstukken vertellen iets over levenswijze, voortplanting en verspreiding. Daarna worden achtereenvolgens behandelt: Het samenleven van fungi met planten (lichenen, mycorrhiza) en met dieren, fungi als parasieten van planten, van dieren en van mensen en fungi als belagers van de meest uiteenlopende handelsproducten, terwijl het laatste hoofdstuk een kort overzicht van de classificatie en beknopte beschrijvingen van de orders van de fungi geeft.

Een schat van gegevens is in dit boekje bijeengebracht, doorspekt met behartenswaardige spitse opmerkingen. Komisch doet de telkens weerkerende verontwaardiging van de schrijver aan, dat de vindingrijke fungi zo laag op de botanische stamboom worden ingeplant.

Systematici en nomenclaturisten moeten vooral niet verzuimen in het laatste hoofdstuk enige vegen uit de pan in ontvangst te nemen.

Jammer dat de prijs aan de hoge kant is.

C. Bas

LACTARIUS SEMISANGUIFLUUS

Op 16 October 1954 was ik in de onvolprezen Leuvenumse bossen op jacht naar zwammen. Tot mijn verbazing zag ik in het gras, tussen rijweg en bosrand, een klein groepje flink ontwikkelde, op het eerste gezicht vrijwel grasgroene paddestoelen. Hun habitus en grootte kwam zeer sterk overeen met Lactarius deliciosus, even te voren nog aangetroffen. Weer tot mijn verbazing bleken de lamellen oranje melksap te bevatten. Tussen de groene lamellen schemerde oranje, evenals op de groene steel. Bij het determineren met Cool en van der Lek kwam ik helaas niet verder dan L. deliciosus.

Het mycologisch nieuws 6 in Coolia I Jaargang 2 brengt mij nu bij

L. semisanguifluus!

Weer een stukje heilige grond ontdekt!

H. Rijkhoek.

Marijkelaan 23, Harderwijk.

ADRESWIJZIGINGEN.

Dr J.A. von Arx naar Frans Halslaan 42, Baarn.
P.J. Bels naar P.O. Box 190, Waterloo, Canada.
H. Hoogendoorn naar Burg. Van Dusseldorpstraat 104, Goes.
Dr J.G. ten Houten naar Englaan 6, Wageningen.
T.O. van Kregten naar Pertanian Rakjat Doerah II, Padang, Sumatra-tengah.
Mejuffrouw E.J. Reesink naar Lindelaan 12, Zeist.
J.A. Schravesande naar Rotterdamse Rijweg 103, Overschie.
W.A. Swets naar Sparrenlaan 20, Hilversum.

SECRETARIAAT VAN DE NED. MYCOLOGISCHE VERENIGING.

Mejuffrouw J.P.S. Smit, Nic. Maesstraat 135, Amsterdam-Zuid, tel.711264.

De contributie van de vereniging, inclusief abonnementsprijs van Fungus en Coolia bedraagt f. 6,50, voor huisgenootleden f. 3,25.

MYCOLOGISCH NIEUWS 11-13.

11. OVER MORCHELLA SOORTEN.

Groves, J.W. & Hoare, S.C. 1953. The Helvellaceae of the Ottawa District. Canad. Field-Natur. 67:95-102.

Van de geslachten, die de schrijvers tot de Helvellaceae rekenen, zijn voor ons land Morchella, Helvella, Verpa en Gyromitra van belang.

In het geslacht Morchella komen de auteurs tot verrassende conclusies. Of deze juist zijn laat ik geheel in het midden, het is echter heel erg nodig, dat wij daar onze volle aandacht aan besteden.

De kleur en de wijdte van de putten in de hoed en de kleur en de breedte van de ribben bij M. esculenta Fr. zouden, afhankelijk van de ouderdom, sterk variabel zijn. De schrijvers komen er daarom toe om M. crassipes, M. rotunda, M. spongiola, M. vulgaris en nog andere als synoniem van M. esculenta te beschouwen. Zo ook zien zij M. conica, M. distans, M. intermedia, M. costata, M. elata en nog enkele andere als synoniem van M. angusticeps Peck. Zouden wij hun visie volgen, dan

wordt er inderdaad grote opruiming gehouden onder de vele namen. Blindelings volgen is echter een onjuiste wijze van handelen, wij moeten zelf ons een oordeel vormen. Hier kunnen de vele amateurs door hun samenwerking prachtig helpen, een microscoop is hier nu eens niet nodig, slechts macroscopische aantekeningen worden gevraagd, aangezien het onderscheid der verschillende „soorten" tot nu toe grotendeels ook op macroscopische kenmerken is gebaseerd. Het is nodig om eenzelfde exemplaar of een groep van exemplaren in de ontwikkeling te volgen en te beschrijven. Door de vindplaats of de exemplaren zelf te merken, moet men er zich van verzekeren steeds met dezelfde individuen te maken te hebben. Staan de exemplaren in een groep dicht bijeen, zodat men redelijkerwijs aan kan nemen, dat zij tot hetzelfde mycelium behoren, dan is het naast het maken van aantekeningen ook wenselijk om telkens enkele exemplaren van een ouder ontwikkelingsstadium als bewijsmateriaal naar het R.H. op te sturen. Met het te hooi en te gras eens opzenden van een enkel exemplaar zijn we wat de morieljes betreft niet meer gebaat, we moeten de levensgeschiedenis leren kennen om daarmee tot een beter soortbegrip trachten te komen.

Om tot boven aangehaald artikel terug te keren, van Helvella worden geen bijzondere veranderingen voorgesteld en hetzelfde geldt voor Verpa en Gyromitra. Alleen wijzen de schrijvers op het werk van de Japanse mycoloog Imai, die voorstelde om voor de soort Gyromitra gigas een nieuw geslacht, Neogyromitra, op te stellen op grond van de voor Gyromitra inderdaad zeer afwijkende sporen.

12. SELENASPORA BATAVA Heim & Le Gal.

U herinnert zich wel de beschrijving van deze opzienbarende vondst in Fungus 10 van 1938. Het blijkt nu, dat de soort al eerder was beschreven, door Crouan, onder de naam van Ascobolus Guernisaci. Mme Le Gal heeft het materiaal gezien en is tot de conclusie gekomen, dat het in ieder geval geen Ascobolus is in de zin zoals die tegenwoordig wordt opgevat. Mme Le Gal meent, dat het geslacht Selenaspora zeer zeker gehandhaafd moet blijven (Rev. Mycol. 18: 87 - 88. 1953), maar onze soort moet nu S. Guernisaci (Cr.) Heim & Le Gal heten.

13. TAPHRINA Fr.

Ieder kent wel de heksenbezems in berken. Deze vervormingen worden veroorzaakt door een soort uit het geslacht Taphrina. Er zijn vele Taphrina soorten en lang niet alleen berken worden beparasiteerd. Wie hier nadere studie van wil maken, zij verwezen naar Henderson, D.M. 1954. The Genus Taphrina in Scotland - Notes Roy. Bot.Gard. Edinburgh 21: 165-180.

R.A. Maas Geesteranus.